

Виходом з цієї ситуації на сьогодні, коли законодавець не визначив розмір істотної шкоди, як в інших статтях, наприклад ч. 1 ст. 248 КК України «Незаконне полювання», де міститься примітка, що істотна шкода у цій статті, якщо вона полягає у заподіянні матеріальних збитків, вважається така шкода, яка у двісті п'ятдесят і більше разів перевищує неоподаткований мінімум доходів громадян, є призначення експертизи для визначення розміру заподіяної шкоди.

Подібне використання оціночних термінів, чисельних посилок на бланкетні норми, не тільки ускладнюють кваліфікацію діянь, але, як свідчить правозастосовна практика, призводить до притягнення за схожі діяння винних в одному випадку до кримінальної відповідальності, а в іншому – до адміністративної. Непоодинокими є випадки, коли через недосконалість положень ч. 1 ст. 249 КК України, справи у суді розглядаються тривалий час, що призводить до уникнення винних від відповідальності за впливом часу їх притягнення.

Підсумовуючи, зазначимо, що одним з ключових факторів, який впливає на попередження злочинності, повинно бути дотримання загальноприйнятих правил юридичної техніки та технології при розробленні кримінальної норми. Це у свою чергу мінімізує для правозастосовних органів дискреційність повноважень і вплине на усунення помилок при кваліфікації протиправних діянь, а для пересічних громадян дотримання юридичної техніки та технології створить кримінальну норму зрозумілою та однозначною, що виключить думки про можливе уникнення від кримінальної відповідальності, через суперечливе тлумачення.

1. Актуальні грані загальнотеоретичної юриспруденції : монографія / [Ю. М. Оборотов, В. В. Завальнюк, В. В. Дудченко та ін.]; за ред. Ю. М. Оборотова. – Одеса : Фенікс, 2012. – С. 83.

2. Пархоменко Н.М. Стан та перспективи розвитку системи джерел права України / Н.М. Пархоменко // Правова держава : Щорічник наук. пр. – К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2000. – Вип. 11. – С. 85.

3. Манько Д.Г. Юридична техніка й технології : навчально-методичний посібник / Д.Г. Манько. – Херсон : Олді-плюс, 2013. – С. 14.

4. Фальковський А.О. Кваліфікація адміністративних правопорушень при бланкетній і відсильній диспозиції / А.О. Фальковський, А.С. Заїкін // Митна справа. – 2014. – № 2 (92). – Ч. 2. – Книга 2. – С. 118 – 123.

Репан Микола Іванович

ст. викладач кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗАБОРОННИЙ ТЕРМІНОВИЙ ПРИПИС – НОВІ ПОВНОВАЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В ЗАПОБІГАННІ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

У складних умовах розбудови незалежної держави Україна однозначно та незмінно стоїть на позиції визнання міжнародних стандартів прав людини та впровадження їх в національне законодавство та практичну діяльність. Їх вагомою складовою виступають міжнародні стандарти запобігання та протидія домашнього насильства у будь-яких формах.

7 грудня 2017 року Верховна Рада України прийняла Закон «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (далі – Закон про домашнє насильство)[1], який скасував Закон «Про попередження насильства в сім'ї». Останній діяв майже 17 років, однак так і не зміг мінімізувати насильство в родинях. В новому Законі запропоновано новий підхід (із використанням європейських стандартів) до боротьби з цим негативним явищем у суспільстві.

Закон про домашнє насильство розширює повноваження Національної поліції України[2], у випадках реагування на факти домашнього насильства та наділяє уповноважений підрозділ Національної поліції, чи не в перше, за власною ініціативою, без згоди постраждалої особи, за результатами оцінки ризиків виносити терміновий заборонний припис.

Відповідно до п. 16 ст. 1 Закону про домашнє насильство терміновий заборонний припис – це спеціальний захід протидії домашньому насильству, що вживається уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України як реагування на факт домашнього насильства та спрямований на негайне припинення домашнього насильства, усунення небезпеки для життя і здоров'я постраждалих осіб та недопущення продовження чи повторного вчинення такого насильства[3].

Вказаний спеціальний захід: 1) зобов'язує кривдника залишити місце проживання (перебування) постраждалої особи; 2) забороняє входити та перебувати в місці проживання (перебування) постраждалої особи; 3) в будь-який спосіб контактувати з постраждалою особою. Стосовно неповнолітніх кривдників, які мають спільне місце проживання (перебування) з постраждалою особою, зазначені перші два заходи не підлягають застосуванню.

Необхідно наголосити, що Закон про домашнє насильство надає безпеці постраждалої особи першочерговий пріоритет навіть над майновими правами осіб на житло. Тому в ч. 3 ст. 25 цього Закону передбачено можливість працівникам уповноваженого підрозділу органів Національної поліції України застосовувати поліцейські заходи примусу для виселення з житлового приміщення кривдника, якщо терміновий заборонний припис передбачає зобов'язання залишити місце проживання (перебування) постраждалої особи, а кривдник відмовляється добровільно його залишити.

Терміновий заборонний припис – не є покаранням (ані адміністративним, ані кримінальним). Це – запобіжний захід, який дозволяє Національній поліції оперативно зреагувати на факти домашнього насильства, припинити його вчинення та усунути загрозу повторного насильства. Проте застосування таких заходів зовсім не означає, що кривдника не притягнуть до адміністративної або кримінальної відповідальності за наявності підстав.

На нашу думку одним з найбільш складних питань для практичного застосування положень про терміновий заборонний припис буде оцінка ризиків здійснювана уповноваженими підрозділами Національної поліції при реагуванні на факт домашнього насильства, т.б. оцінюванні вірогідності продовження чи повторного вчинення домашнього насильства, настання тяжких або особливо тяжких наслідків його вчинення. Вважаємо, оскільки на момент застосування спеціального заходу особа, стосовно якої він виноситься, не визнана винною у вчиненні домашнього насильства, то його реалізація повинна супроводжуватися проведенням процесуальних дій, а саме – складенням протоколу про адміністративне правопорушення

(ст. 173-2 КУпАП) або ж внесенням відомостей про відповідне кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Законом про домашнє насильство встановлений строк дії термінового заборонного припису-до 10 діб цей строк продовженню не підлягає. Взагалі, це загальний термін. Тобто, встановивши строк дії припису – доба, не виключено, що поліцейський має можливість його продовжити, коли вважає, що особа залишається небезпечною для сім'ї. Враховуючи вітчизняні реалії роботи поліції, не виключено, що в практичній діяльності цей механізм запрацює.

Не зовсім зрозумілим є порядок оскаржування термінового заборонного припису, оскільки в ч. 9 ст. 25 Закону про домашнє насильство міститься доволі загальна норма про можливість його оскарження до суду в загальному порядку, передбаченому для оскарження рішень, дій або бездіяльності працівників уповноважених підрозділів органів Національної поліції України.

За невиконання термінового заборонного припису Законом про домашнє насильство запроваджується адміністративна відповідальність (ст. 173-2 КУпАП). Натомість незрозуміло, чому до переліку покарань за скоєння домашнього насильства повернули штрафи, які були виключені Верховною Радою в лютому місяці 2015 року.

Оскільки аналізований спеціальний захід – терміновий заборонний припис є доволі новим для вітчизняної правової системи, безумовно, заслуговує на позитивну реакцію спільноти, однак має певні прогалини, пов'язані із його застосуванням на практиці. Залишається без відповіді питання місця перебування кривдника, якому заборонено перебувати у спільному із сім'єю житлі; невідома доказова база для застосування цього спеціального заходу.

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. // (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 5, ст.35) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua>.

2. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07 2015 р. // Відомості Верховної Ради.–2015, №40-41, ст. 379[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua>.

3. Простибоженко О.С. Заборонний і обмежувальний приписи: нові підходи у протидії домашньому насильству / О.С. Простибоженко // Юрліга – правовое информационное поле для бизнеса и юристов–2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jurliga.ligazakon.ua/news/2017/12/14/167142.htm>

Стрельнікова-Ляшко А.В.

адвокат,

аспірант кафедри кримінального процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОБРАННЯ ПІДОЗРЮВАНОМУ, ОБВИНУВАЧЕНОМУ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ

Відповідно до ст. 131 Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК України), метою застосування заходів забезпечення кримінального провадження, до яких відносяться і запобіжні заходи, є – досягнення дієвості кримінального провадження.